

LES PRIMERES JORNADES SOBRE L'ESTABLIMENT DEL LLENGUATGE ADMINISTRATIU CATALÀ

(Barcelona 13, 14 i 15 de febrer de 1984)

per Raimon ALAMANY I SESÉ

de la Secció d'Estudis de Llengua Catalana i Llenguatge Administratiu
de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya

3

Durant la primera setmana d'octubre de 1983 se celebrà a Barcelona el *Colloqui sobre Llengua i Administració*, ja ressenyat en aquesta REVISTA,¹ obert a totes les llengües de l'Estat espanyol i complementat amb ponències que estudiaren el règim lingüístic suís, belga, quebequès i els casos d'Occitània i del país de Slesvig a la frontera alemanyano-danesa.

En el decurs d'aquest *Colloqui*, els ponents i assistents provinents del País Valencià, les Illes i el Principat, constataren la necessitat —i acordaren— de celebrar unes jornades de treball que només apleguessin especialistes i representants de les nacionalitats en què el català és llengua oficial.

Donant compliment a aquest acord, l'Escola d'Administració Pública de Catalunya convocà² les primeres *Jornades sobre l'establiment del llenguatge administratiu català* amb l'objectiu, cito el text de presentació, de posar les bases per a *l'intercanvi de parers, la distribució de feines i l'adopció de normes comunes a partir de la constant i fructífera col·laboració entre els especialistes de totes les terres de parla catalana que treballen en la fixació d'un llenguatge administratiu modern i eficaç*.

Així, el dia 13 del propassat mes de febrer s'inauguraven, a la seu de l'Escola a Barcelona, aquestes primeres *Jornades*, que reuniren al llarg de tres dies (13, 14 i 15) una cinquantena d'especialistes de llenguatge administratiu i representants de les universitats, els ajuntaments i l'Administració autonòmi-

1. Carles DUARTE I MONTSERRAT: *Un profitós Colloqui sobre Llengua i Administració*, REVISTA DE LLENGUA I DRET, núm. 2, Barcelona, desembre de 1983.

Les ponències han estat recentment publicades a *Actes del Colloqui sobre Llengua i Administració*, Barcelona (Escola d'Administració Pública de Catalunya) 1984.

2. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 399, de 18 de gener de 1984.

ca (Generalitat i Parlament o Corts) del País Valencià, les Illes, el Principat i del Govern d'Andorra.

Les *Jornades* s'estructuraren a l'entorn de les qüestions fonamentals objecte d'estudi en aquest camp, a través dels cinc seminaris següents:

- *La tradició i les variacions regionals del llenguatge administratiu.*
- *El usos internacionals i la influència castellana.*
- *La terminologia administrativa (lèxic i fraseologia).*
- *El tractament i l'elaboració dels textos administratius: disseny, redacció i correcció.*
- *El llenguatge i l'estil de la normativa jurídica.*

Una sessió més, amb el títol de *Conclusions i planificació*, es reservà per a la planificació de les propostes sorgides en els diversos seminaris i per al debat de les conclusions finals de les *Jornades*.

Les sessions, de quatre hores de durada, s'iniciaven amb una exposició en què el coordinador de cada seminari presentava la matèria motiu de tractament, n'esbossava l'estat de la qüestió i intentava d'analitzar-ne les mancances i les possibles directrius de treball. Tot seguit s'obria un torn de paraules, d'una banda, de comentari, per part dels assistents, de l'exposició del coordinador, i de l'altra, d'informació, a càrrec dels representants dels diversos organismes, sobre la situació dins de cada Administració autonòmica o dins del Principat d'Andorra. També se cedia la paraula a les persones que haguessin presentat una comunicació al seminari. Un cop enllestides aquestes intervencions informatives, es passava a debatre els punts i aspectes concrets més remarcables, amb l'aportació dels parers i les experiències dels especialistes de les diverses zones on el català és llengua oficial. Fruit d'aquest debat era la concreció de diverses conclusions que passaven, per a la seva discussió, a l'última sessió de les *Jornades*.

Dilluns dia 13, al matí, després d'unes paraules de presentació i benvinguda a càrrec del Director de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya, Sr. Josep-Enric Rebés, s'inicià el primer seminari: *La tradició i les variacions regionals del llenguatge administratiu* coordinat per Lluís B. Polanco, professor del Departament de lingüística valenciana de la Universitat de València i fins fa poc traductor-assessor del Servei d'estudis i planificació social de la Diputació de València.³ Féu una intervenció incisiva i de síntesi en què parlà de la notable tradició que la llengua catalana té en l'ús oficial i administratiu i va fer referència a les característiques d'aquest llenguatge administratiu me-

3. Aquest Servei d'estudis i planificació social de la Diputació de València ha portat a terme una feina important pel que fa a l'estudi i difusió del llenguatge administratiu català al País valencià. Entre d'altres activitats, organitzà el «I Curs de llenguatge en la documentació administrativa» a la tardor del 1982 i té ja enllestit i a punt de publicar un *Manual de llenguatge administratiu valencià*.

dieval, les quals ens permeten de parlar avui d'un estàndard català unitari al segle xv que combinava equilibradament aportacions dels diversos dialectes; tradició i període, però, que encara estan mancats d'estudis sistemàtics i selectius des d'aquest punt de vista.

Pel que fa a les variacions regionals, afirmà que *una sola llengua ha de tendir a un sol llenguatge administratiu* i, per tant, cal defensar la unitat de les solucions que s'adoptin. Ara bé, aquesta unitat, com ho féu en el seu moment el procés normativitzador, haurà de respectar les particularitats lingüístiques considerades normatives i estàndards de les grans zones dialectals. El procediment ha de ser el de la col·laboració i coordinació entre els organismes i persones que treballen en aquesta qüestió arreu dels Països catalans, tot i que la malaurada comunicació en què es troben les Administracions autonòmiques corresponents no coadjuvarà gens aquest procés.

Ramon Torrents, Cap de l'Oficina de català de la Diputació de Barcelona, presentà i coordinà el seminari *Els usos internacionals i la influència castellana*. Considerà que els usos internacionals poden ser fins a cert punt un suport i una guia d'aquest llenguatge administratiu català modern i eficaç que ens proposem de consolidar. Tant el coordinador com els assistents reconegueren, però, l'escassa informació que se'n té i la consegüent necessitat urgent de disposar d'un fons d'informació sobre aquesta matèria. D'entre els usos internacionals diferencià les qüestions d'adopció gairebé inconscient (p. ex.: els formats de paper), altres de fàcilment adaptables en la mesura que es consideri interessant (p. ex.: la representació numèrica de les dates), unes d'altres referides a aspectes que caldria considerar (p. ex.: la distinció de sexes en els impresos), i encara un bon grup en què convindrà d'estudiar les formes catalanes amb què es pot correspondre als usos en circulació (p. ex.: les fórmules de comiat).

Pel que fa a la influència castellana, demanà un estudi i coneixement profunds dels recursos del català que, fins i tot, ens permetin de bandejar tant el servilisme com aquella altra actitud que posa en qüestió certes locucions recollides al *Diccionari General* pel fet que gairebé només han estat llegides en textos de l'Administració espanyola, sense saber que eren usades pel llenguatge administratiu català medieval.

Cloqué la seva intervenció amb paraules d'advertiment perquè tant de l'adopció de normes i usos internacionals com del desempallegament de la influència castellana, per excés o per defecte, no en resulti una mena de llengua estàndard *desproveïda d'allò que fa que el català sigui català*.

A primera hora del dimarts dia 14, Isidor Marí, Cap del Servei d'assessorament lingüístic de la Generalitat de Catalunya, i Marta Xirinachs, lingüista de l'esmentat Servei, presentaren el seminari *Terminologia administrativa (lèxic i fraseologia)*. Feren, sens dubte, la intervenció més institucional de les *Jornades*, en el transcurs de la qual fou presentat un ambició

projecte de recerca terminològica. Plantejaren l'estudi de la terminologia i fraseologia administrativa en un triple marc: un marc conceptual sociolingüístic, un de metodològic i un altre d'organitzatiu.

En una primera part sociolingüística, tractaren de l'especificitat dels textos administratius i, encara, dels factors de varietat i registre (p. ex.: la diferència entre la correspondència i les disposicions legals, entre els discursos i l'atenció directa i oral a l'administrat, etc.) i les implicacions que això comporta per al lèxic i la fraseologia. Tractaren, a més, de la incorporació a un llenguatge administratiu estàndard de paraules i expressions de varietats antigues, regionals o populars; de la formalitat de la relació impersonal pròpia de l'Administració; del propòsit o de la funció dels textos administratius; de les fórmules que deriven del mitjà que s'usa per comunicar-se (p. ex.: *Amb la vènia* —oral—; *I, perquè consti així, signo, a petició de la persona interessada, aquest document* —escrit—); dels diferents tipus de terminologia que fan servir aquests textos: una terminologia jurídica, unes terminologies específiques dels diversos camps on s'exerceix l'acció administrativa (ensenyament, sanitat, etc.) i la terminologia pròpiament administrativa.

La segona part de la ponència, la dedicaren exclusivament a la terminologia des del punt de vista de la metodologia de la recerca terminològica i la seva organització.

Pel que fa a la metodologia, es basaren en el sistema de treball que ha dut ha terme el Govern de Quebec concretat en el llibre de Pierre Auger i Louis Rousseau *La Méthodologie de la recherche terminologique*, del qual presentaren als assistents la traducció catalana recentment publicada.⁴ A més d'aquest pla de recerca, proposaren el projecte de tota una estructura organitzativa en aquest camp, que inclou cursos de formació de terminòlegs, comissions de recerca en cada àmbit, l'elaboració de vocabularis específics, un banc de dades terminològiques, la difusió a través de publicacions i cursos, etc.

Joan Ramon Solé, col·laborador de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya i professor de llenguatge administratiu, presentà i coordinà el tercer seminari: *El tractament i l'elaboració dels textos administratius: disseny, redacció i correcció*. Plantejà que l'estudi i perfeccionament de la documentació administrativa pot afavorir, a més de l'economia i l'eficàcia del procediment administratiu, els usos lingüístics propugnats per les institucions científiques competents, sobretot aquells que afectin el registre lingüístic estàndard. L'anàlisi global, però, de la documentació administrativa demostra una manca d'unificació de models de documents i una certa anarquia en aquest camp.

Reconegué que només les Administracions dels estats més avançats poden permetre's el manteniment de centres específics d'investigació sobre el

4. Pierre AUGER i Louis ROUSSEAU: *Metodologia de la recerca terminològica*, Barcelona (Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya), 1984, traducció i adaptació de M. Teresa CABRÉ I CASTELLVÍ.

tractament i l'elaboració dels textos administratius. Justament és per això que cal aprofitar la feina ja feta: és necessari que les institucions catalanes estableixin algun tipus de relació amb el *Instituto de racionalización y normalización* (IRANOR), que és una institució d'abast estatal. D'altra banda, algunes normes d'aquest Institut són la traducció de les disposicions emanades de la *International Standardization Organization* (ISO), amb la qual caldria veure la possibilitat d'establir relacions directes, potser a través del Principat d'Andorra —ja que sembla que només accepta representacions estatals— per tal de traduir-ne les normes al català.

Pel que fa a la legislació que regula la confecció de documents, destaca el fet que la legislació més moderna només en preveu el contingut essencial i deixa als aspectes formals i accidentals la possibilitat d'adaptació a les noves necessitats i als nous mitjans. D'entre aquests nous mitjans, no podem menys tenir la informàtica que configurarà, en part, tant el disseny dels documents administratius futurs com el tractament dels seus textos. A més, la informàtica possibilita ja la difusió immediata dels models estandarditzats en la mesura que siguin codificables.

La presentació d'aquest seminari es completà amb la distribució d'un dossier de documentació diversa que permetia de resseguir el guió de vint-i-dos punts preparat pel coordinador per al seu debat.

El tercer i últim dia de sessions de les *Jornades* s'inicià amb el seminari sobre *El llenguatge i l'estil de la normativa jurídica* a cura de l'equip de correctors-traductors del Parlament de Catalunya, representats per Josep Ferrer, Cap de Publicacions de l'esmentat Parlament. Presentà un text obert a la reflexió sobre la pròpia figura del corrector-traductor de textos jurídics i la tasca important que pot portar a terme: «... *som un nombre reduït de persones a qui competeix aquesta feina i, per tant, és possible de fer-hi un tractament urgent de normalització...*»

Parlà de la necessitat que, donat que la llengua és una i els centres de decisió lingüística administrativa són diversos, aquests es posin d'acord i vagin cap a uns mateixos objectius sota uns mateixos criteris, ja que si no es fa així necessàriament la unitat de la llengua se'n ressentirà, si més no, en el nivell lingüístic administratiu i jurídic. Ara per ara, però, afirmà que de la comparació dels textos publicats en els diversos *Bulletins* i *Diaris Oficials* es pot observar *una remarcable dignitat de llenguatge jurídic-normatiu, amb un esforç clar per trobar solucions genuïnes no manlleuades del castellà, una evident unitat i una certa convergència de criteris i de solucions d'estil que cal atribuir a l'existència real d'un estàndard literari, amb unes variants també estandarditzades, consolidat a tot l'àmbit lingüístic*. També, indubtablement, ha afavorit aquesta unitat el fet que els correctors-traductors dels diversos *Bulletins* i *Diaris Oficials* s'han tingut mútuament en compte, és dir, *s'han llegit*.

No obstant això, cal arribar encara a un doble objectiu: que les lleis i altres normes es redactin en un llenguatge jurídic estàndard als diversos centres

legislatius i governamentals del nostre àmbit lingüístic i que aquesta redacció confereixi una fesomia pròpia a aquestes lleis i normes, amb solucions pròpies i característiques.

L'últim seminari, reservat a *Conclusions i planificació*, fou coordinat per Carles Duarte, Cap de la Secció d'Estudis de Llengua Catalana i Llenguatge Administratiu de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya. S'hi debateren les conclusions que els diversos seminaris havien acordat de presentar-hi. Aquestes conclusions són el millor resum de les intervencions,⁵ tan difícils de ressenyar, dels assistents a les *Jornades*:

CONCLUSIONS

Els participants en les *Jornades sobre l'establiment del llenguatge administratiu català* organitzades per l'Escola d'Administració Pública de Catalunya a Barcelona els dies 13, 14 i 15 de febrer de 1984 han acordat:

1. *Que és necessari un aprofitament selectiu més intens dels diversos elements de la tradició administrativa del nostre idioma, la qual encara s'ha de conèixer més a fons a través d'estudis monogràfics, que cal que les institucions encoratgin.*

En aquest sentit es decideix de crear un grup de treball dedicat a l'estudi de la documentació històrica. Aquest grup té com a primers objectius fixar una metodologia de treball, establir una selecció de prioritats i presentar unes propostes d'aprofitament actual de les dades històriques.

2. *Que l'ús administratiu de la llengua catalana necessita uns plantejaments i unes solucions homogenis al llarg de tot el domini lingüístic, que permetin una consciència d'unitat lingüística i una interrelació oficial i administrativa fluida, avui difícil però que es pot i caldria incrementar en el futur.*

3. *Que aquest plantejaments i solucions homogenis han de ser proposats, elaborats, discutits i decidits conjuntament per especialistes de tot el domini lingüístic. En aquest sentit seria profitós que les respectives comunitats autònomes i el Principat d'Andorra establissin les vies, els contactes i els acords necessaris perquè aquesta col·laboració rebés el foment i el patrocini institucionals.*

5. Intervencions que a cops prengueren forma de comunicació com en el cas de les presentades per Alfred FARGUES sobre la influència castellana, la fraseologia i el lèxic, etc., o bé la presentada pels membres del Gabinet d'Ús del Valencià de la Generalitat valenciana sobre el llenguatge i l'estil de la normativa jurídica.

4. *Que el llenguatge administratiu català ha d'adaptar-se a les variants regionals pròpies de cada gran zona del nostre domini lingüístic.*

Aquesta adaptació hauria d'anar a càrrec de les seccions o seminaris de llenguatge administratiu de cada comunitat autònoma, en col·laboració amb les institucions reconegudes d'assessorament lingüístic.

5. *Que cal mantenir, des d'ara, una comunicació i col·laboració constants entre tots els qui treballen en l'elaboració del llenguatge administratiu català. Amb aquest fi es decideix de constituir una comissió paritària, gestionada per l'Escola d'Administració Pública de Catalunya, amb representants de les diverses demarcacions administratives on la llengua té o pot tenir un ús oficial.*

6. *Reconèixer que, en matèria d'usos i normes internacionals, el primer problema és l'escassa informació que se'n té, bàsicament obtinguda per mitjà del butlletí «Llengua i Administració».*

En conseqüència, cal disposar d'un recull, si no exhaustiu, almenys orientatiu sobre aquesta matèria. Els qui se n'ocuparan han de tenir el màxim contacte amb la Coordinadora de Llenguatge Administratiu en l'àmbit del Principat de Catalunya, amb els equips corresponents que es puguin crear a les Balears, la Comunitat Valenciana i Andorra, i amb la Coordinadora general a què fa referència la conclusió anterior.

Es convenient que es continuï actuant com fins ara en el sentit de publicar tot allò que pugui orientar els especialistes en el camp dels usos i, d'altra banda, que es tradueixin al català les normes internacionals en vigor.

7. *Promoure l'establiment d'un contacte permanent amb altres organitzacions que actuen en el camp del disseny i la normalització.*

8. *Estudiar i analitzar els documents més habituals a fi de destriar els nivells en què la influència castellana és més palesa —lèxic, sintaxi, neologismes, etc.— i difondre'n les solucions oportunes.*

9. *Que es determinin i es donin a conèixer uns punts de coordinació dels treballs terminològics a cada comunitat i entre totes les comunitats, de cara a la difusió ràpida d'informació i a la canalització de projectes conjunts de formació, recerca o difusió terminològiques.*

10. *Constatar la necessitat de l'estudi del tractament i l'elaboració de la documentació administrativa, ja que aquest és necessari per donar celeritat, eficàcia i economia al procediment administratiu, tal com preceptua la Llei de Procediment Administratiu.*

11. *Constatar la necessitat d'eliminar al màxim les redaccions bilingües en un mateix document, fomentant-ne la redacció únicament catalana; en aquells casos on el bilingüisme es consideri realment necessari cal que el text català figuri en el lloc preferent.*

12. *Que a l'hora de dissenyar els documents, s'han d'adequar a les necessitats del ciutadà i de l'administració, aprofitant al màxim els mitjans que ofereix la informàtica.*

13. *Que l'estil del català administratiu ha de ser senzill i concís, respectuós però no humiliant, correcte però no afalagador.*

14. *Instar les institucions públiques que assegurin la difusió d'un llenguatge administratiu lingüísticament correcte.*

Això no serà possible sense que aquestes institucions assegurin que els seus funcionaris tenen un coneixement adequat del llenguatge administratiu català, tant oral com escrit.

15. *Manifestar la importància d'assolir la sensibilització del ciutadà perquè usi el català en les relacions amb l'Administració.*

16. *Constatar la necessitat de depurar i d'estandarditzar com més ràpidament millor el llenguatge i l'estil de les normes jurídiques de rang superior, influïts encara pel castellà administratiu. Cal fer aquesta estandardització adoptant les locucions i les formes d'estil que es poden considerar més pròpies d'un català àgil i funcional, però evitant que perilli la interpretabilitat dels textos des del punt de vista del llenguatge jurídic usualment emprat.*

Per tant:

— *Cal que els serveis que treballen sobre la normativa jurídica des d'un punt de vista lingüístic disposin del temps necessari per a l'estudi més aprofundit dels problemes específics i per a la coordinació entre els serveis corresponsos de les diverses comunitats.*

— *Cal que es creï una xarxa de coordinació d'especialistes i serveis dedicats a aquesta qüestió dins de cada comunitat. El treball s'organitzarà a partir de fitxes unificades que s'hauran de trametre, un cop emplenades, a una Secretaria, que provisòriament quedarà assumida pel Servei d'Assessorament Lingüístic de la Generalitat de Catalunya, el qual en farà periòdicament la distribució als serveis pertinents. D'altra banda, cada sis mesos es farà una reunió general de coordinació entre els serveis de tot el domini lingüístic català dedicats a aquesta qüestió.*

— *Cal disposar urgentment de la versió catalana, realitzada amb criteris unificats, de les lleis i altres normes generals de l'Estat, versió que caldria que obtingués validesa oficial.*

17. *Promoure l'intercanvi i la difusió de les publicacions dedicades totalment o parcialment a l'estudi del llenguatge administratiu per tot el domini lingüístic català.*

18. *Afavorir la participació —a través de consultes o d'articles— d'especialistes de les diverses terres de llengua catalana en les publicacions periò-*

diques sobre llenguatge administratiu que es facin dins del domini lingüístic català.

19. Preparar per a la primavera de l'any 1985 una nova edició d'aquestes Jornades, que es farà o bé a l'Escola d'Administració Pública de Catalunya o bé a qualsevol altra institució pública de les terres de llengua catalana. Els grups de treballs creats durant la celebració de les Jornades que es tanquen amb aquestes conclusions presentaran l'estat dels seus treballs en aquesta nova edició de les Jornades.

Barcelona, 15 de febrer de 1984

En el moment de fer balanç d'aquestes *Jornades sobre l'establiment del llenguatge administratiu català*, en destacaríem el fet de ser la primera trobada de treball —no es tractà de sessions informatives, sinó de seminaris de treball— que permetia de conèixer-se i de posar en comú la feina feta pels especialistes i representants de les institucions implicades en aquesta qüestió a les demarcacions on el català és llengua oficial. També n'assenyalaríem l'interès per treballar coordinats per a un llenguatge administratiu modern, homogeni i eficaç. Així, reflectides a les *Conclusions* i sempre amb representants de les diverses zones, trobem la creació d'una comissió paritària de coordinació, d'un grup de treball dedicat a l'estudi de la documentació històrica, d'una comissió específica de coordinació dels serveis dedicats a la correcció i traducció de les normes jurídiques (Corts, Parlament, *Diaris Oficials*, *Butlletins*, etc.) i la convocatòria d'una segona edició d'aquestes *Jornades* a la primavera de 1985.

A l'altra banda de la balança, però, i encara que és aliena a les mateixes *Jornades*, haurem d'assenyalar la ja citada *malaurada incomunicació* en què es troben les Administracions autonòmiques fet que afavoreix la manca de compromisos institucionals, tret d'alguns organismes dependents de la Generalitat de Catalunya i del Govern d'Andorra, que fou representat a les *Jornades* amb l'assistència activa de Lídia Armengol, Directora de Cultura de l'esmentat Govern.

Malgrat això, l'esperit de treball i cooperació viscut a les *Jornades* confirmen l'encert de convocar-les i fan que esperem amb interès la celebració de la seva segona edició.